

Aleg. 189.

## Sprawozdanie

komisya gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie krajowych składów publicznych w Krakowie i we Lwowie.

### Wysoki Sejmie!

Głównym i bezsprzecznie najważniejszym momentem w tegorocznym sprawozdaniu Wydziału krajowego o składach zbożowych; jest stanowcze żądanie rozszerzenia tychże składów także na dział towarowy a zatem w pierwszym rzędzie uzyskanie dla tego rozszerzenia. koncesyi Wykokiego Rządu.

Motywa, które Wydział krajowy na poparcie tego żądania w swem sprawozdaniu przytacza są dwojakiej natury.

Przedewszystkiem stwierdza Wydział krajowy, że wszelkie układy tak z Towarzystwem handlowem we Lwowie, jako też innemi instytucjami, z którymi wdrożone były układy co do objęcia w zarząd naszych składów krajowych, uważać należy za niedające nadziei jakiegokolwiek porozumienia. Towarzystwo handlowe lwowskie oświadczyło bowiem pismem z dnia 2. sierpnia 1893 r., że obecnie żadnych wniosków w sprawie składów publicznych nie przedkłada, gdyż urządzenie oddziału kolonialnego w tej chwili nie ma widoków bliskiego urzeczywistnienia.

Pierwsze zaś austryackie akcyjne Towarzystwo handlowe w Wiedniu, z którym już dłużej rokowania przedtem prowadzone były, podało na postawione przez Wydział krajowy żądanie jakiejś stanowczej odpowiedzi, takie warunki i zastrzeżenia, że Wydział krajowy słusznie takowe za niemożliwe do przyjęcia uważać musiał.

Drugim motywem, który Wydział krajowy na poparcie swego żądania przytacza, jest rachunek, — są to cyfry — motyw niewątpliwie najsilniejszy, o ile podstawa tych cyfr jest miarodajną. Czyniąc zadość życzeniom przez komisję gospodarstwa krajowego zeszłego roku wyrażonym, zażądał Wydział krajowy od obu Dyrekcyj składów zestawienia dat statystycznych kolejowych co do ruchu towarów w miejscowych magazynach kolejowych i dalszych dat o ileby ten ruch mógł się przenieść do magazynów krajowych — wreszcie przybliżonego zestawienia dochodów i wydatków przyszłego działu towarowego niezawisłe od dotychczasowego rachunku składów.

Dyrekeya składów lwowskich przedstawia na podstawie powyższych dat rachunek wykazujący dla składu lwowskiego dochód brutto w kwocie 13.489 zł. Strącając zaś od powyższej sumy wydatki na robociznę, podatki, ekspozyturę cłową i gaz do motoru 3.000 zł. przychodzi do

rezultatu, że dochód czysty z zaprowadzenia działu towarowego przy składzie lwowskim wynieść powinien kwotę przeszło 10.000 zł. Wydział krajowy uważa przy tej sposobności za wskazane zastrzedz się silnie przeciwko jakiegokolwiek odpowiedzialności za przytoczone cyfry i twierdzi, że uczynił to jedynie dla zadośćuczynienia wyrażonemu życzeniu komisji.

Przy tej sposobności czyni komisja gospodarstwa krajowego uwagę, że takie zastrzeżenia osłabiają w każdym razie powagę zapodanych cyfr, że jednak już sam fakt, że Wydział krajowy powyższe cyfry w sprawozdaniu swem umieścił, usprawiedliwia przypuszczenie, że je nie uważa za zmyślane, lecz raczej jak najbardziej do prawdopodobieństwa zbliżone, które to przypuszczenie zresztą cały dalszy wywód w sprawozdaniu Wydziału krajowego zamieszczony a do otworzenia działu towarowego w krajowych składach zachęcający, dostatecznie stwierdza.

W związku bezpośrednim z projektowanym wprowadzeniem działu towarowego do składów publicznych, podnosi Wydział krajowy konieczną potrzebę stworzenia odpowiedniego pomieszczenia dla tego działu, a mianowicie budowę osobnego magazynu towarowego. Wobec istniejącym bowiem jedynym magazynie zbożowym przy składzie lwowskim pomieszczenie towarów, tak dla braku miejsca, jakoteż z powodu niemożności składania towarów w magazynie, w którym czyszczenie wietrzenie i sortowanie zboża się odbywa, uważa Wydział krajowy za niemożliwe.

Dyrekcja krajowego składu w Krakowie nie dała wprawdzie na polecenie Wydziału krajowego, odnośnie do rozszerzenia tegoż na dział towarowy — odpowiedzi na cyfrach opartej; albowiem kolej jak utrzymuje pomieniona Dyrekcja odmówiła jej udzielenia dat odnośnych; twierdzi jednak jednogłośnie z Wydziałem krajowym że wobec faktu: że przy składzie w Krakowie nie rozchodzi się o jakiegokolwiek rozszerzenie budynków, gdyż istniejące i na wprowadzenie tego nowego działu wystarczyć mogą; — „rozszerzenie koncesyi na dział towarowy jedynie korzyść dla funduszów składu przynieść może“. Powyższe oświadczenie Dyrekcyi krakowskiej potwierdza również krakowska Izba handlowa i przemysłowa, uznając wprowadzenie działu towarowego „jako bardzo pożyteczne i pożądane“.

Komisja gospodarstwa krajowego na podstawie dat powyżej przytoczonych, dalej z uwagi że wykazany cyfrowo nowy dochód składów na podstawie zgodnych zapatrywań różnych miarodajnych czynników za rzecz pewną uważać należy, z uwagi wrzeszcie że wten sposób zwiększony dochód składów publicznych nie tylko w pierwszym rzędzie służyć by musiał na amortyzację kapitału włożonego w nowe budowy i adaptację zakładu, ale nadto mógłby choć w pewnej mierze przyczynić się do zrównoważenia dotychczasowego nienormalnego budżetu składów krajowych, zgodnie ze zdaniem Wydziału krajowego uważa rozszerzenia koncesyi dla składów także na dział towarowy za wskazane i stawia w tym kierunku na końcu swego sprawozdania odpowiednie wnioski.

Chociaż komisja na podstawie proponowanych Wysokiemu Sejmowi wniosków, przesądza już niejako kwestję rozszerzenia składów i wszelkich z tem połączonych koniecznych wydatków, pozostaje przed ostatecznem załatwieniem sprawa zestawienia dokładniejszych jak dotąd dat rachunkowych zawsze jeszcze otwartą. — Z tego powodu mniema komisja iż jest rzeczą stosowną wezwać Wydział krajowy, by nieprzestając na dotąd zebranych danych i wiadomościach, zechciał przed następną sesją sejmową wzbogacić o ile możności swój dotąd zebrany materiał statystyczny odnośnie do wprowadzić się mającego działu towarowego.

Wydział krajowy w dalszym ciągu swego sprawozdania przedstawia zmiany, jakie zaszły w Zarządzie krajowym składem w Krakowie. Towarzystwo wzajemnego kredytu w Krakowie wniosło rezygnację z dalszego zarządu składem, Wydział krajowy z ubolewaniem był zmuszony rezygnacją powyższą przyjąć i administracyą składu wziąć na siebie, co też rzeczywiście z dniem 3 go Października 1893 nastąpiło po zbadaniu rachunków i sprawdzeniu zapasów składu. Absolutoryum z „ogólnego zarządu“ powyższym składem udzielił Wydział krajowy Dyrekcyi Towarzystwa wzajemnego kredytu, zastrzegając że absolutorya z rachunków za rok 1892 i trzy kwartały roku 1893 mogą nastąpić dopiero po odnośnej uchwale Wysokiego Sejmu. Owe zaszły



zmiany w ogólnym zarządzie składem krakowskim musiały być podane do wiadomości Władzy, co też nastąpiło i Ministerstwo handlu reskryptem z 10-go grudnia 1893. ten stan rzeczy zatwierdziło. Oprócz zmiany ogólnego zarządu, nastąpiły i dalsze zmiany pojedynczych funkcyonaryuszy zakładu a mianowicie buchahltera, magazyniera, i innych a w miejsce ustępujących powołał Wydział krajowy nowe osobistości.

Dalszą zmianą którą Wydział krajowy przy tej sposobności przeprowadził, było wyznaczenie dla obydwu składów krajowych dotacyi kasowej w formie lokacyi na 4% rachunku bieżącym półrocznie zamykanym. Wydział krajowy wyrównał rachunek bieżący jaki w Towarzystwie wzajemnego kredytu był otwartym na potrzeby składu krakowskiego, stronom zaś korzystającym z pomienionego składu zniżono równocześnie stopę procentową z 7% na 5%.

Komisya gospodarstwa krajowego przyjmuje do wiadomości wszystkie zarządzenia Wydziału krajowego połączone z przejęciem zarządu składu krakowskiego od dotychczasowego pełnomocnika i przytej sposobności zaznacza „iż według jej zapatrywania pełna odpowiedzialność za wybór odpowiednich osobistości do zarządu składami publicznymi, wyłącznie do Wydziału krajowego należy“.

Nie może i nie powinno być zadaniem komisyi i Wysokiego Sejmu zastanawiać się nad powodami ustąpienia lub usunięcia pojedynczych funkcyonaryuszy krajowych instytucyi, ani badać zalety i uzdolnienie nowo przyjętych. Wydział krajowy posiadając prawo uczynienia tego w własnym zakresie działania, dźwigać musi równocześnie całą odpowiedzialność za odpowiedni dobór urzędników do współdziałania mu potrzebnych.

Wyznaczenie dotacyi kasowej dla obu składów krajowych uważa komisya w tej formie, w jakiej ją Wydział krajowy obecnie wyznaczył za wskazaną i celowi odpowiadającą; sądzi jednak, że powinno być oznaczonem maximum tej dotacyi dla każdego składu osobno, a cyfry tej maximalnej dotacyi jakoteż kwoty rzeczywiście użytej do wiadomości Wysokiego Sejmu w corocznem sprawozdaniu Wydziału krajowego zapodane być winny.

Reorganizacyi względnie systemizacyi etatu osób i płac funkcyonaryuszów składowych, postanowił Wydział krajowy na razie Wysokiemu Sejmowi jeszcze nie przedkładać, komisya zgodnie z Wydziałem krajowym sądzi, że nie jest stósowną chwila do systemizacyi etatu urzędników przy składach zajętych, a to tem bardziej, że wskutek zmiany w zarządzie składem krakowskim różne jeszcze permutacye i uzupełnienia są przewidziane. Przy tej sposobności uważa komisya za wskazane zwrócić uwagę Wydziału krajowego na możliwość połączenia Dyrekeyi obu składów w jednym ręku z odpowiednim zastępstwem w składzie, nie będącym stałym miejscem zamieszkania dyrektora. Takie zarządzenie jest jedynie możliwem w tym wypadku, gdyby odpowiednio ukwalifikowana: gwarancyę sumiennego i ścisłego pełnienia swych obowiązków dająca osobistość przez Wydział krajowy znalezioną być mogła. W takim razie koszta zarządu składów o kilka tysięcy złotych reńskich zmniejszyć by się mogły.

W dalszym ciągu swego sprawozdania podaje Wydział krajowy do wiadomości Sejmowi te reperacye i adaptacye przy budynkach obu składów, które bądź to już zarządził lub zarządzić zamierza. Przy składzie krakowskim polecił pokryć dach na szopie Nr. 3. papą, wobec przedstawień Dyrekeyi wykazującej konieczną i natychmiastową potrzebę wymiany pokrycia dachu za kwotę około 580 zł.

Komisya wobec stwierdzonego faktu koniecznej potrzeby uczynienia tego wkładu, jako z zarządzeniem już dokonaniem zgodzić się musi.

Zwraca jednak uwagę Wydziału krajowego wobec tego, że wydatek ten na rok 1893 przewidzianym nie był, a przy układaniu preliminarza przez dyrekeyę powinien być być wziętym w rachunek; że w przyszłości podobnych niekompletnych preliminarzy przedstawiać Wysokiemu Sejmowi Dyrekeya skądś nie powinna, narazić się bowiem może na nieprzyjęcie nawet koniecznie potrzebnego, a niepreliminowanego wydatku.

Przy składzie lwowskim konstatuje sprawozdanie Wydziału krajowego w wysokim stopniu wadliwy stan obu skrzydłowych przybudowań magazynu zbożowego. W jednym z nich mieszczą się biura Dyrekcji składu, w drugim biura magazynierów i straży cłowej. Ten stan rzeczy sprawdzonym został przez osobną *ad hoc* wydelegowaną komisję, złożoną z Dyrektora oddziału technicznego P. Reutta i budowniczego Radwańskiego, którzy zgodnie uznali stan owych budowli „jako pod każdym względem krytyczny“.

Biorąc za podstawę ową niekorzystną ocenę fachowych rzeczoznawców przewiduje Wydział krajowy, że będzie zmuszonym dełożować umieszczonych tamże urzędników i w najętych ich pomieszczeniach lokalnościach, co by za sobą wydatek około 900 zł. pociągnąć musiało. Komisya licząc się z fachowym orzeczeniem rzeczoznawców nie może być innego jak Wydział krajowy zdania; pragnęłaby jedynie, aby w sposób najoszczędniejszy Wydział krajowy powyższe trudności usunąć się starał, nie reflektując jednak już w najbliższej przyszłości na budowę osobnego domu dla urzędników składu lwowskiego.

Preliminarze składów krajowych na rok 1894 i zamknięcia rachunkowe tychże składów za rok 1892, załączone są jako alegata odnośnych rubryk preliminarza funduszu krajowego na rok 1894 i zamknięcia rachunkowego tegoż funduszu za rok 1892. Komisji gospodarstwa krajowego, pomimo iż nie myśli wkrazać w zakres działania komisji budżetowej, nie mogą być obce owe cyfry, zwłaszcza w preliminarzach na rok 1894 Wysokiemu Sejmowi przedłożone; poczuwa się zatem do obowiązku zwrócenia uwagi Wydziału krajowego, że zestawienie preliminarza zwłaszcza dla składu krakowskiego zupełnie do innych doprowadzić by musiało cyfr końcowych, gdyby do rachunku z przecięcia wynikającego wziętym był oprócz lat 1891. i 1892. także rok 1893, z którego obrót jest wiadomym; gdyż zamieszczono go w sprawozdaniu komisji gospodarstwa krajowego. Wprawdzie i cyfry dochodu przy takim zestawieniu trzech lecia musiałyby się okazać mniejszemi. Ale i wydatki jak n. p. na koszt manipulacji magazynowej tak przy zbożu jak i spirytusie uleść by powinny znacznej redukcji. Wreszcie wprawdzie jeszcze nie uchwalona i nie przeprowadzona, ale bardzo zbliżona do urzeczywistnienia myśl połączenia obu Dyrekcji w jednej osobie, zmniejszenie preliminowanych wydatków za sobą pociągnąć by była powinna.

Na zakończenie niniejszego sprawozdania zestawia komisya gospodarstwa krajowego cyfry obrotu wagonów zboża i spirytusu w obu składach krajowych za rok 1891, 1892 i 1893, przyczem znaczącym i niepokojącym przedstawia się upadek obrotu przy składzie krakowskim, podczas gdy przy składzie lwowskim wprawdzie wolny, ale ciągle okazuje się przyrost w obrocie.

We Lwowie wynosił obrót zboża:

|             |       |          |
|-------------|-------|----------|
| W roku 1891 | 623.8 | wagonów. |
| „ 1892      | 665.7 | „        |
| „ 1893      | 693.1 | „        |

We Lwowie wynosił obrót spirytusu:

|             |       |          |
|-------------|-------|----------|
| W roku 1891 | 170.3 | wagonów. |
| „ 1892      | 183.2 | „        |
| „ 1893      | 189.5 | „        |

W Krakowie wynosił obrót zboża:

|             |         |          |
|-------------|---------|----------|
| W roku 1891 | 3.014   | wagonów. |
| „ 1892      | 1.901.8 | „        |
| „ 1893      | 1.319.8 | „        |



W Krakowie wynosił obrót spirytusu:

W roku 1891 92 wagonów.

„ 1892 36 „

„ 1893 4 „

Na podstawie powyższego sprawozdania, komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sprawozdanie Wydziału krajowego o zarządzie krajowych wolnych składów publicznych dla zboża i spirytusu za rok 1893. Sejm przyjmuje do wiadomości.

2. Sejm przyjmuje w imieniu kraju zobowiązania, wynikające z odnośnych ustaw, a w szczególności gwarancję tak wobec stron składających towary, jak wobec zarządu państwa i skarbu państwowego z powodu wyjednać się mającego rozszerzenia dotychczasowych koncesyi krajowych składów publicznych, połączonych z składem wolnym dla zboża i spirytusu we Lwowie i Krakowie — na dział towarowy w ogóle z wyłączeniem olejów mineralnych.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby postarał się o rozszerzenie nadanych już Wydziałowi krajowemu koncesyi na krajowe publiczne składy wolne dla zboża i spirytusu we Lwowie i Krakowie — na dział towarowy w ogóle z wyłączeniem olejów mineralnych.

Lwów dnia 4. lutego 1894.

Przewodniczący:

*Stanisław Polanowski w. r.*

Sprawozdawca:

*Stanisław Stadnicki w. r.*

